

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Rabi Mosheh Ḥayim Lutsaṭo

Kahana, Abraham

מהרבא, אנהכ

Warschau, 1898

תוקבאתהו ומע מינברה תמחלמ. ומוסרפ. הלבקב ותטישו ולעפו ידימלת. ו"צת - צ"ת.
III. מדרטשמאל ואוב דע מהמע וטצול

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10928

העולמות והספירות אחוזים ומחוברים זה בזה כשלהבת
בנחלת ומושפעים אחד מרעהו; ההשגחה משתלשלת מן המקור
הראשי על ידי כלם מן האחד אל השני. וכן מעשי האדם
משתלשלים ועולים מספירה לספירה עד המקור הראשון, שממנו
נאצל הכל. מעשים טובים נותנים לו חווק כביכול, והמעשים
הרעים פוגמים בהעולמות ומערבבים את סדרם ומוסיפים חווק
לרוחות רעות ומלאכי חבלה, ועל יסוד זה בנויה תורת השכר
והעונש.

והוי רשימתה השמחית של קבלתו המפשטת של לוצטו.
אם באנו לפרש את שמתו בשלימותה לא היינו מספיקים, כי
סבוכה היא וחפשית ורצונית יתר מדי, ככל שמות המקובלים,
וראויה שמה כזו לשם "שמה אי-שמתית".

III.

ת"צ — תצ"ו.

תלמידי לוצטו בקבלה. פרסומו. מלחמת הרבנים עמו והתאבקות
לוצטו עמהם עד בואו לאמשטרדם.

כאמור היתה ללוצטו ישיבה בביתו. מלבד התלמוד וספרותו
היה מטיף לשומעיו גם למודי הקבלה. אולם מהתגלותו, "מגיד"ו
וספריו במקצוע הקבלה היה מתאפק ומחריש. מתקנות ישיבתו,
שבלי ספק ממנו יצאו, ראוי להזכיר:
(א) תקנה א) החברים אינם מכונים במעשיהם הטובים את
השכר לעצמם, אלא לכל ישראל.
(ב) החברים מחויבים לאהוב איש את רעהו כאהבת אחים,
ולקבל בלי רוגז איש את כל הוכחות חברו.
(ג) מחויבים להתרחק מרכילות ודברי שקר, ולהזהר בדבריהם

שיהיו על תכלית האמת, ובכלל מחויבים הם להשמר בכל מצוה, אף הקלה שבקלות, לעשותה.

אולם, בהיותו איש רעים ואוהב הסיוע וההתחברות, לא יכול לוצטו להתאפק מכל וכל ויבא בסודו (בשנת תפ"ט) את שני תלמידיו ורעיו, יצחק מריני וישראל מריבים, והם ראו ויתמהו על כתביו ודרכו בקדש. מדי יום ביומו היו הולכים אליו לשמוע את שעוריו בקבלה. לוצטו היה מסתפק בהם ולא היה מחזר אחרי תלמידים רבים. אולם לא ארכו הימים במצב כזה. כעבור זמן מה נסע לוצטו אל בסן רבו לריגיו, לבלות בחברתו את ה"ימים הנוראים". בימים ההם בא לפרוכה השליח מירושלים, המקובל ד' רפאל ישראל קמחי (בעל "עבודת ישראל" על דבר דיני יום הכפורים על דרך הקבלה), ויתעכב כשנים עשר יום בחדר לוצטו, שפנו הוריו להאורח ההגון. שני תלמידי לוצטו, מריני ומריבים, היו באים אל האורח, המקובל האדוק, אם לבלות שם שעות למודם, כמעשיהם יום יום, או לדבר עם האורח. בין כה וכה הראו להאחרון את כתבי לוצטו, וגם את הוהר בתוכם, ויספרו לו את פרשת גדולת רבם. קמחי נתפעל מכתבי לוצטו, נוסף על השמועות שספרו לו הצעירים. אבל בהיותו בפרוכה החריש, אולי מעשותו בזה את רצון תלמידי לוצטו, ורק כבואו לויניציה החל לספר, בכתב ובעל פה, את הגדולות והנוראות אשר ראה ושמע בפרוכה, ויקח בדבריו לב צעירים רבים אשר נמשכו אחר קסם הקבלה וילכו לפרוכה לשמוע לקחה מפי לוצטו. "אמר נא ישראל — יוסיף קמחי באגרתו אל בסן — הבא בשולי היריעה, שם בביתו של הרב הקדוש המקובל האלהי כמוהר"ר משה חיים לוצטו נר"ו נמצאתי ושם הייתי בר"ה וביוה"כ וישבתי בביתו שנים עשר יום וראיתי פלאות היאך הוא כותב הכל בלשון זהר גמור וראיתי את פירושו לקהלת והתיקונים וגם הוא מחבר ספר זהר חדש על הפרשיות, ועד פרשת ויצא כבר היו לו ד' חבורים ונשתוממתי על המראה ובאמת הוא דבר פלא ולא ראיתי כמותו, והנני נושק רצפת הדר תורתו".

גם בפרוכה העבירו את השמועה ואנשי עיר מולדתו שמעו מפי זרים את אשר לא ידעו המה, בני עירו, ולא עלה על לבם.

אמנם ככרוהו אנשי ערתו גם מקודם וגם ידעו שידיו רב לו בקבלה, אולם לא ידעו במדרגה כזו. עד כמה ככרוהו נראה פוזה, כי בימים ההם, אשר מקובלים וחסידים אנשי מעשה לא היו חזון יקר, היה עובר לפני התכה בבית כנסת האשכנזים בימי־הנוראים, למרות היותו צעיר ונָוֶק, בעוד שהנשואים הם אחד התנאים הראשיים בדיני הש"ץ, ולתכלית זו עשה לו פירושים ונמוקים על דרך הסוד במחזור שלו, כדי לכַוֵּן בהם בשעת התפלה.

בין התלמידים שנתחברו אליו ושהועילו לרעתו ופרסומו נמנה גם פולני צעיר, יקותיאל בן ליב גרדון מוילנא, שעבר בדרך רחוקה מעיר מולדתו לפדובה ללמוד את תורת הרפואה באוניברסיטה סימה דשם, אחרי למדו הרכה בארץ מולדתו תלמוד וספרות ישראל. בחדש תמוז תפ"ט בא אל לוצטו ויחל ללמוד אצלו את הקבלה. בהיותו בעל דמיון ומתפתה בטבעו שכח יקותיאל את כל אשר לו בעולם וגם את הרפואה, שלמענה עבר בדרך כל כך רחוקה, נמש, ויהי מסור בכל לבו ומחשבותיו ללוצטו וקבלתו. שכרותו עברה כל גבול. הוא שכח בעצמו עד כמה היה יכול להזיק הפרסום לו ולמורו, ובירח אב תפ"ט ערך אגרת מלאה השתפכות דמיונו והזיותיו, וישלחה בטעות אל סרסור החצר בוינא ר' מרדכי יפה. יקותיאל רצה לפנות אל מאיר הרשל, המכונה פסינג, סוחר עשיר בוינא, אשר, בהיותו נפתה אחרי הכלי שבתי צבי, היה מחסה לליבלי פרוסניץ ואייבשיץ. וכן נגלה, בלי צדיה, סודו וסוד מורו על ידי אגרתו זו.

— עתה באתי — יאמר יקותיאל באגרתו — על דברי תורה, להודיע אדוני איך שמתנה טובה נתן לנו הקב"ה מבית גנוזי, והוא יש כאן בחור אחד רך בשנים בן כ"ג שנים, קדוש יאמר לו ה"ה מ"ו בוצינא קדישא, איש אלהי כ"ש כהר"ר משה לוצטו, והנה זה שתי שנים וחצי אשר נתגלה לו מלאך מגיד קדוש ונורא והיה מגלה לו סודות נפלאות אף גם קודם לזה כשהיה בן י"ד שנים היה יודע כל כתבי האר"י בע"פ, והיה נחבא אחורי הכלים ולא גלה זה הדבר אף לאביו ופשיטא לשום אדם והנה מה' היתה זאת שנתגלה לי ע"י סבה, אין כאן מקומו לכתוב הענין, והנה זה חדש ימים שאני משמש אותו ודולה מים חיים

מכארו אשרי עין ראתה זאת ואשרי און ששמעה כל זה, והוא
נצוץ עקיבא בן יוסף, ואחר שמונה חדשים שנתגלה לו המלאך
הקדוש, מסר לו הרבה סודות וכמה דברים להוריד בכחם כל
הישיבה של מעלה, ויצוה לו בהסכמת הקב"ה ושכינתיה לחבר
הספר הזה שקראוהו מן שמיא זהר תנינא, לתיקון גדול הידוע
אצלנו, וכך הוא הסדר זה המלאך מדבר מתוך פיו, אבל אנחנו
תלמידים שלו אינם שומעים שום דבר, והמלאך מתחיל לגלות
סודות נוראים. ואח"כ הוא מצוה מ"ו לאלוהו שיבא מיד, והוא
בא ואומר סודות נפלאות שלו, ולפעמים מט"ט שר הגדול גם
רעיא מהימנא ואברהם סבא ורב המנונא סבא וההוא סבא,
ולפעמים מלכא משיחא ואדם קדמאה, והנה כבר השלים חבור
אחד גדול על קהלת הפלא ונורא מאד, ועכשו צוו עליו לחבר
שבעים תקונים על הפסוק ולכל היד החזקה סוף התורה, והוא
ג"כ על דרך הנ"ל, וגם כתב שלשה ספרים על התורה וכל הג'
ספרים רק עד פרשת ויצא והכל ע"פ הסוד נורא מאד והכל בלשון
הזהר, והוא יודע כל הגלגולים והתיקונים של כל אדם, חכמת
הכרת פרצוף, כלל הענין אין דבר נעלם ממנו, בתחלה לא נתנה
רשות, רק לגלות סתרי התורה, ועכשו מגלין לו כל הדברים,
ואין איש יודע רק אנחנו חבורה שלו, וגם לי אמר סוד גדול
לזה שנתגלגלתי לבא בכאן ללמוד עמו, כי אין דבר בלתי סבה,
וגם הגיד לי שרש נשמתו ותיקוני לתקן, ורגיל הוא בפי רעיא
מהימנא ובפי מט"ט ש"ה לדרוש פסוקים עליו ועל רשב"י בעל
הזהר, ומדמים אותו לו בכל עניניו לרשב"י ע"ה, כאשר לפי
האמת נראה לנו אשר לא זכה שום אדם לזהר זה מעת רשב"י
עד עתה, והנה גם אנכי מרוב אהבת התורה אמרתי לעזוב את
חכמתי החיצונית עד שהוגר לי מפי מגיד אחוז בזה וגם מזה אל
תנח ירך מטעם הכמוס עמדי; והנה כל הנ"ל נסתר ונעלם מעין
כל חי, רק להחבורה שלנו, ואם אמרתי לגלות לו כל הענין של
מ"ו הנ"ל יכלה הזמן והם לא יכלו, ואם יתאוה אדוני מ' תאוה
לעינים איזה דברים לידע גם ענין הנשמה שלו ותיקוניו
ימחול על כבודו הרמה ויצוה לכתוב, ואו אודיענו הכל מעט
מעט על כל אשר יצוה ולנחת לו יהיה...

וגם אחרי שלחו את האגרת הזאת לא יכול להתאפק ואחר
עבור ירח ימים שלח אגרת שנית אל הרב יהושע השיל מוילנא,
המלאה גם היא שבחי לוצטו וספורי גדולתו וקדושתו, בצרוף
דף אחד מס' „הוהר החרש“.

ובאלטונה (בגרמניה) חי בעת ההיא הקנאי, הלוחם מלחמת
הדת והרדפן המבער אחר כת שבתי צבי, ר' משה חגיו. הוא
היה גם בעל מלחמתו האחרון של הנוכל נחמיה חיון. תוכן אגרות
יקותיאל החל להתפשט בארץ ויעבור מפה לפה, ויגיע גם עד
אוני חגיו, והוא היה אז זקן מופלג. ויהי בשמעו את דבר המגיד
וההתגלות של לוצטו לא היה לו כל ספק, כי שבתי צבי חדש
צומח באיטליה, זו ארץ הקבלה והמיסטיציסמוס, שלא היתה
מוזרה לו אחרי עברו בה לארכה ולרחבה בשכבר הימים בתור
משולח ירושלמי. ויחגור הזקן הזה את שארית כחו ולא נח ולא שקט
עד עברו את לוצטו ועד בצעו את חפצו להרחיקו מעל הקבלה
ומעל חבוריו היקרים לו מנפשו, כדי לשרש את הנטיעה החשודה
עודה בזרעה. ביום ט"ו חשון ת"ץ השיג חגיו העתקת שתי אגרות
יקותיאל ויריצן אל רבני ויניציה, זו העיר שעוד מימות ר' יהודה
אריה ממודינה רבה היתה מפורסמת למקום משכן ההגיון התלמודי
הבריא, המתנגד לכל סוד ומסתרים, בצירוף אגרת קצרה אבל
נמרצה הכלולה בדברים האלה:

„אתם הרי ישראל מורי ורבותי, חכמי ורבני ומנהיגי
„הק"ק שבגולה מוטל הרבר לקרוע על כתב זה, וכאשר
„הם קרובים אל החלל לדרוש ולחקור ולעקר מן השרש
„חברה רעה זו קודם שתתפשט צרעתה בין ההמוניים,
„ולדון את כל בני חברה זו כרודפים את ישראל, ואני את
„נפשי הצלתי, כ"ד משה זעירא דירושלים תוב"ב חגיו נר"ו,
„יום ג' ט' מרחשון שק"ץ הם לכם לפ"ק“.

למרות כל כבודם את חגיו לא יכלו רבני ויניציה לצאת נגד
לוצטו, בן משפחה עשירה ומיוחסת, וגם בגלל שמו הטוב וכבודו
בעיני העם, ברעם וברעש כדרישת הקנאי הזקן; ורק זאת עשו,
כי שלחו אל לוצטו את תוכן האגרות ודרישת חגיו, וייעזוהו

בדברים כבושים לבחור לו דרך רצויה וישרה, כדי להשתיק את
 הסערה. לוצטו נבוך, כמוכן, בתחלה, בדעתו את תמימותו
 וצדקתו ויחשוב למותר להצטרק על זה; אולם כעבור
 ירח ימים השיב אל לבו ויפן בעצמו באגרתו אל חגיו ויצטרק
 ויראהו את תומתו. בה יגיד לו שאין בו מה שחושדים אותו ושאיננו
 כיכת שבת צבי, כדברי חגיו. "ואני" — יאמר בתוך יתר הדברים —
 "לא נביא אנכי, לא בן נביא אנכי ואותות ומופתים לא עשיתי
 והאותיות לא שאלוני והגדתי, ואם דברים נאמרו בשמי באופן
 אחד מהנוכרים, במלים ומבוטליון, כי רק בחלקי אשר חלק לי
 אלהי ישראל, לא בזכות ולא בצדקה כי בחסד וברחמים גדולים
 בכל האמת אשר כתב הר"ר יקותיאל, אשר פה עומד עמרי,
 באגרתו השבה אלי מהמבורג. שמתתי ושמחתי אחרים ונעלו
 ונשטח אשר גלה לי שערי אורה, למען דעת להבין ולהשכיל
 ביקר הפארת גדולתו ולעבור לפניו בלב שלם וברוך ה' אשר לא
 עזב חסדו את עמו ישראל, כי גם בהסתר פנים ירו נטויה עלינו
 והעמיד לנו רוח והצלה זה כמה פעמים על ידי אשר בחר בס
 כהאר"י רבי עילאי מאור עינינו ועמרת ראשנו ואחריו כל ישרי
 לב כאיש גבורתו אשר קטנם עכה ממתני ההיטיבו יחד או היו
 כלם שקץ ותועבת ה' תחת אשר היטיבו לעשות. ואתה אדוני
 הרואה כי לא בחרתי במצה ובטדון ח"ו לעשות עדרים עדרים
 ונמצא ש"ש מתחלל, כי את אלהים אני ירא, ואשר חשבה אלהים
 לטובה לא תהא כזאת בישראל להמיר טוב ברע חלילה לנו, ע"כ
 אמרתי אודיע לכ"ת קשט דברי האמת, ואבטל מעקרא כל דברי
 הבל ותעתועים אשר עלו על לב איש, ואל ירך ואדרבה כ"ת נר"ו
 יהיה לי מעיר לעזור להיטיב ולא להרע לכל טבקש להועיל; זאת
 לבר אחת היא פליאה בעיני איך כ"ת כמלאך האלהים פה יצא
 לריב מהר ולא ירבה לחקור את הדבר לגזור אמר להקים על אשר
 לא ראה ולא ידע, כי בה' נשבעתי היום אשר אם אמר אלי
 מאשר אמר אלף פעמים, לא צר ולא חרה לי, אך אשר ידבר
 על חברים כלם קדושים עובדי ה' בכל כחם והמה חכמים מחוכמים
 בדברים אשר דבר בלא דעת מה הם ומה מעשיהם חברה רעה
 גשגבה לא אוכל לה, הלא אם חקר וחפש והוציא לאור אמת

אשר מצא להם עון אשר חמא יותר מזה ירכה לבנות דיק ולשפוך סוללה, אך מרם חיקור דין הוציא דין, לא טוב הדבר עתה, אחלה כ"ת ישיב נא מריב ידו, כי כלנו יודעים כמה קשה המחלוקת וכמה שנא ה' אותו וכמה פעמים כבר נתבלבל העולם, למה נעכיר את עם ה', והי דבר טוב עליהם ולמה ישלם רעה תחת טובה אל ה' אשר נפלאותיו ומחשבותיו עלינו לטובה, למה לא נשמח באשר שמחנו, ותפלתנו תכון לפניו כן ירכה ברכתו עד בלי די" . . . — והלאה יוסיף לבקשהו לבלתי חרחר ריב, ויעד לו עד נאמן את מורו בסן, כי חף הוא מפשע.

בתשובה על אגרתו זו קבל לוצטו מחגיו דברים רכים ובקשה לעזוב את דרכו ולמודי הקבלה, וגם יוכיחם, כי לא נשא עדיין אישה ולא קיים אם כן מצות הזהר בעצמו. ומה לו ולצרה הזאת שיתפשטו דברי הקבלה בקצוי ארץ, ולהנאתו ולטובת חבריו ייעצהו לסור מדרך זו.

אחר כך הריץ לוצטו, כנראה בעצת רבו בסן, אגרת אל רבני ויניציה, ביום כ"ז שבט ת"צ, בבקשה שיפקחו ויתחקו על מעשיו ואחר ידינו:

„הנה קול רעש גדול תרועת מלחמה מקצה הארץ ועד קצה הארץ מפרק הרים ומרגיו סלעים אלה ראשי בית ישראל בכל מושבותיהם וההטולה רבה והולכת יום יום הלך וחזק וגם רוח מכינותיכם רבותי יוצא בחמת כחו. כורס מים כבירים לא יחשוך, הצד השוה להרום לנתוץ ולהפיל בסערת חמה ושטף אף ונמצא שם שמים מתחלל, זאת העירתי היום לצאת ממחיצתי ולערוך לפני הדרת כ"ת דברי שלום ואמת. . . הן לא אספתי מימים אסיפות ולא מראש עשיתי עדרים עדרים כי הלא מובלע בין אנשים ישבתי מסתתר ונחבא כי לא רדפתי ולא רודף אני אחרי ההבל ושוא נתעה כי אם מתעסק בשלי לעבוד את ה' ככל המוטל על כל אשר בשם ישראל יכונה. ועתה כי ה' אמר ויהי לגלות דברים אשר צפנתי ממנתי בבושים תחת לבושי, ולא מאתי, מודה אני על חלקי אשר ת"ל אף פרי טוב יצוא יצא פה להשיב רבים מעון וללמד לכל מבקש ה' דעת כברכת ה' עלי, למה אפוא המון עמים ותשואות מארץ עד שמים יגיעו. מה מצאו בי אשם מעילות

או בכל חברי מהורים ההולכים רק בדרך ה' בכל לבם, ואם
 בעיניהם יפלאו דברים אשר חפץ ה' בם הלא מי יתאוה להניח
 רוחו יבא עדי כי מקור אני אשר לא ישוב ריקם. ואתם חכמי
 לבב העומדים לגם קהלות קדושים מה זה ועל מה זה רק חרון
 וחמה יצא סער מפיכם הלא אחד מיוחד שבעדרכם הקדוש ישפיל
 עצמו לבא אצל קטן ואשר יקשה עליו ארצה להשיב עד לאור יצא
 משפט ואם ח"ו טועה הייתי לדבר אמת הייתי מודה, כי לא בחרתי
 באשר שנא ה', ולא אקרב את אשר מואם הוא, ידעתי כי יקשה
 על כ"ת הדבר הזה מאד, אף פליאה בעיני איך אפשר שלא יהיה
 שום צד אפילו קטן שברעתם לאמר גם אפשר ויהיה, הלא שני
 עמודי עולם כבר מפיהם הוציאו דעתם דעת קדושים באמונה
 הנחשדו הם לשקר? ובדבר אשר כזה אף כי לא על אמונת החרם
 ראויה היא חכמתכם לסמוך, גם לבככם רחב וגדול לבא לראות
 ולהבין צדק ומשפט ומישרים. היבחר ה' לעלות אש מרכים וריב
 בכל קצוי ארץ תחת אשר אך טוב לישראל היה יכול לצאת
 ופרי ברכה. ידעתי כבר כי סוף דבר יודע ה' את אשר לו, אך
 למה נניח מקום לשמן לרקד בינינו ח"ו, איני אומר קבלו דעתי
 ולא קבלו דעת גדולי העולם אשר בפיהם פצו את אשר עם
 לבכם, אך רצו גם אתם לחקור ולהבין ולדעת למה תגידו אמר
 על אשר לא ראו עיניכם ואין לו לדיין אלא מה שענינו רואות.
 באלהים אשר בוחר בי אני נשבע היום הזה כי רק להשקיש
 זעף ריב ומצה כתבתי את הכתב הזה אל רום הדרת כ"ת כי
 כן צויתי כי עתה יעשו בי כל חפץ לבם, הלא עקוד על מובח
 ה' לא אסיר תומתי ממני ולא יעלה עלי מורא בשר ודם, תחת
 אשר מצות ה' אני עושה. וכאשר לא ירא אברהם אבינו מאור
 כשרים ולא חנניה מישאל ועזריה על כבשן האש ולא הרוגי לוד
 מפני מות, כן לא אשים לבי על כל קטרוג ס"ט ושמן הגדול
 אשר מחרחר ריב, כי כעיר מבצר וכחומת ברזל אקום להקים את
 מצות ה' והוא הטוב בעיניו יעשה, ופרי אמת יהיה כבוד ה'
 לדעת כי יש עבד לאלהי ישראל.

עתה פני כ"ת אחלה לעמוד על יושר ולברר אמת מרם
 תקח לה חלק הס"א ופריץ חיות בל יעלה על נחלת ה' ח"ו כי

לאלהים סגיני ארץ אף אל קנוא הוא, הצמח מארץ אמת ושבו בני ישראל אל ה' אלהיהם בכל לבם ולא ינוסו מברכת ה' ולא ימאסו בטובתו כי אל מסכות מתהפך ומחשבותיו עמקו ועצתו היא תקום. ואתם רבותי תשאו ברכה מאת ה' להשביע נפשכם בל ברכה ושלוש וזרחת לכם שמש צדקה וכל טוב אכי"ר".

הבאתי בזה בכונה כמעט את כל שופם האגרת המלאה לה ענין, אגרת שמתכונתה היא יותר אפוסטולית מאשר מצטרקת. רבני ויניציה לא חשבו גם לנחוץ להשיבהו עליה. לוצטו ראה כי כלתה אליו הרעה, כי עוד הוסיף באגרתו להכעים את רבני ויניציה, ויטהר לבקש לו מפלג וחסות בצל רבני קהלת ליבורנו שהיתה קן בטוח להקבלה. רבים מתלמידי ר' בנימין הכהן, ובתוכם הרב המקובל יוסף אירגס, היו בליבורנו, גם רעים פרטים היו לו שם, ובתוכם עמנואל כלבו, שכלה לטודיו בפילוסופיה וברפואה באוניברסיטה הפדובנית ושלוצטו הקדיש לו שיר ביום קבלו את הדיפלום. כלבו היה אז, כנראה, שנים אחדות כבר בליבורנו ולא ידע מכל מהפכת לוצטו והנעשה עמו. ועל כן פנה אליו האחרון באגרת מפורטת, שמקצתה ראינו למעלה, כעין ודוי על נפשו ואשר עבר עליה, ויבקשהו לדבר עליו ולהשתדל לפני רבני ערתו לטובתו בדבר הריב שהתלקח עליו.

אחרי ספרו לו בתמימות ובסגנון של רעות את דבר התגלותו ומגידו והספרים שחבר בלשון הזהר יוסיף להצטרק על פרסומו: — "וכל זה הענין" — יאמר — "לא הגדתי בראשונה אל אח ורע, כי אם אח"כ אשר צויתי הגדתי למשכיל ונבון כמה"ר יצחק מאריני נר"ו והבחור המשכיל כמ"ר ישראל מריוס נר"ו והם קבעו עמי לימוד יום יום. אשתקד הלוך הלכתי לעיר ריגו להקביל פני מ"ו כמוהר"ר ישעיה באסאן נר"ו ואז עבר חכם א' ירושלמי פה פאדובה, וראה איזה כתב מבין החרכים ולא אמר פה לשום אדם, אלא בויניציה דבר, ובשובי לביתי נתגלגל דבר מדבר עד שנודע לת"ח אשכנז העומד פה לקבל כתר הרפואה שמו כמהר"ר יקותיאל, והוא כבר היה פה ד' חדשים ולא ידע דבר, וכאשר ידע אז נדבק אחרי הרבה כי חשקה נפשו ללמוד חכמת האמת וגם קבעתי לו לימוד, והוא מרוב להבת האותו

כתב לקצין א' נכבד בעבור זה הענין כדי לכשרו בשורה טובה, ובאמת לא ראיתי אני אגרתו טרם לכתה; טאו הגיעו הדברים לחכם חגיו נר"ו והרעיש את העולם כלו כיום הזה, כי מה שהיה צפון בין מצער חברים נתפרסם בכל ויניציאה ה"י ואח"כ בכל פאדובה, וכאן עשה פרי טוב, כי ברגע אחד נתהפך כל הקהל לתשובה, ומדי יום ביום באים לשמוע חידושי תורה אשר אני משים לפניהם לפי שכלם, והרבה באו לקבל תיקוני התשובה ועזבו עבירות גדולות ת"ל, ורבני ויניציאה ה"י כתבו לכמוהר"ר בנימין הכהן נ"ע ולחתנו מ"ו כמוהר"ר ישעיה באסאן והם בקשו ממני חשבונות רבים וחקירות גדולות חקרו וגם רצו ממני ספרים ובדקו אחריהם וחפשו כל חפוש, וכאשר מצאו כנים כל דברי כתבו לרבני ויניציאה דעתם באמת היות הדבר נכון מאת אלהים חיים, באמת ובאמונה, ושאין זה נבואה כאשר חשבו שלא תשרה ח"ל, ודברים רבים ונכבדים ככל אשר שת אלהים בפיהם, וגם ממני שאל מ"ו אחרי כן באגרת פרטית שאשאל אל המגיד, אם חפץ ה' באגרת ההיא אשר כתב, ואשר שמעתי הגדתי לו. כל הדברים האלה הגדתי לך להודיעך קשט אמרו אמת, מעשה שהיה איך היה, רק יען ידעתי כי כבר הבעית גם רבני ישיבתכם יר"ה החכם חאגיו נר"ו, אמרתי לגלות אונם כי באמת זאת כונתי שישלחו ויחקרו חקירה אחר חקירה, למען כיון שכבר נתגלו הדברים לא יהא כדברי צחוק.... —

בתשובה על אגרתו הוכיחו כלבו על גלותו את דבר המגיד לאחרים, ואם אמת הדבר ונכון גם אז היה עליו להסתירו, וגם יגיד לו כי כפי מה ששמע נכונים רבני ליבורנו לדרוש ממנו אות ומופת על אמתת דבריו. ואמנם כדבריו כן היה, כי באה לו מהם אגרת שבה יאמרו, שאם לא יוכל להראותם את אמתת דבריו, כי עתה בדויים הם כלם, ספריו הם רק פרי הלמוד וההתעמקות, וכל מחשבותיו אם כן הן רק להטעות ולהוליך שולל את הדמיון, כמעשה שכתתי צבי, ולכן גם דף הזהר ששלח להם בלשון סתום ובלתי טובן אין לו כל ערך בעיניהם.

ויהי בשמעו את כל אלה וימהר לשלח להם באור לדרך
 ההוא, ויפרש להם, כי אין כאן מקום לאות או מופת, אחרי אשר
 לא יקרא אל העם להאמין בו, וגם אם היה רוצה בכל אלה, גם
 אז אין כל מועיל במופתיו, כי בנקל היו מחקים אותם באמצעות
 הקבלה המעשית. הוא בעצמו — יכתוב להם — לא רצה
 בפרסומו, אלא שנתפרסם בשגגה, בלי רצונו, בהיותו אצל מורו
 בריגיו, על ידי השליח הירושלמי, ואחר כך על ידי תלמידו
 הנלהב, ויתאונן לגניהם על הסערה שהקים חגיו, אשר ידעו
 מכבר למקים שאון בקהלות איטליה; ועל כן יצא הוא, לוצטו,
 הפעם לקראתם, רבני ליבורנו, להקדים ספור המעשה בכדי
 שידעו אחר כך את מהות הענין, אם יבא חגיו לשמותם בו, וגם
 יזכיר להם את אגרת רבו אל רבני ויניציה, שבה יצדיקהו נגד
 האשמות שמופלים עליו.

בין כה וכה לא טמן גם חגיו ידו. בראותו כי לוצטו לא
 ישמע לו והוא מוסיף להסיף כמקדם את קבלתו, פנה אל רב
 אנקונה שמשון מורפורגו וידרוש ממנו לצרף אליו גם את הרבנים
 אירגם מליבורנו ואכרהם סגרי מקסלי וללכת שלשתם לפדובה
 לבחון את לוצטו ולחקרו, ואחר כך יתנו חשבון החקירה לרבני
 אישכנו, אשר ידעו מה לעשות. אבל מורפורגו לא חפץ למלאות
 אחר דברי חגיו, אם מכברו את מורה לוצטו או מסמכו על
 דברי קמחי, השליח הירושלמי, שדבר אליו נכבדות על לוצטו,
 אבל בכל אופן השיב פני חגיו באמרו שטרדותיו לא יתנוהו
 ללכת לפדובה, וכי בכל זאת ישאל את הרב פינצי ממנטובה
 אולי יאות ללכת במקומו כחפץ חגיו. אולם מורפורגו הביע
 להאחרון את עצתו הוא (וכן כתב גם לפינצי ולאירגם) כי „בענינים
 כאלה כדי להשקיט המית ההמוניים שמפמפטים והוגים כיוני
 הגאיות בשוקים וברחובות... לרבר על לב בעל הדבר שישים
 לדרך פעמיו, דרך אניה בלב ים, לארץ הקדושה דאורא
 מחכים כדי להסיר המכוכה והבלבול ממרינותינו אלא דחמירא
 סכנתא ויסתלקו הקטיגוריי ואם חלק לו ה' כבינה ילך ואור
 עד נכון היום. בארץ אשר ה' דורש אותה המיד, אין שטן ואין
 פגע רע, ואם כל רוחות שבעולם לא יזיוו אותו ממקומו דחץ

המקום על יושביו, כתביו וחבוריו יאצרו ויחסנו בבית גנוזי שם יקברו, וידעו ביחוד דכהבי הקדש מעונים גניזה ואין הברכה שורה בהם אם לא בהיותם סמויים מן העין" (א).

זאת היתה עצת מורפורנו לאחרים, אבל הוא בעצמו סרב טקחת חלק בענין זה. בכל זאת הוכיח באגרת אל הרב הפרובני מריני את לוצטו על התעסקותו במסתרים ועל בלתי שומו לב להרעש שהקים בישראל, וישב לוצטו ויראה לו בתשובתו את רשעת רודפיו על לא חטא, כי לא הוציא מחדר למודו דבר, ולא בו האשם אם, נגד רצונו, גלו אחרים את תוכן כתביו.

וחגיו בראותו כי באימליה לא יעשה טאומה, התאור וישתדל אצל רבני גרמניה להוציא לפחות חרם חמור על כל אשר יכתוב ספרים בלשון הזהר או בשם רעיא מהימנא או בשם קדושים אחרים, ואת העתקת החרם שלח אל רבני ויניציה וישנה גישלש לפניהם את בקשתו הנמרצה להפריע את לוצטו ממעשיו. דבריו עשו הפעם רושם על רבני ויניציה. בלי חשוב הרבה כתבו אל בסן לריגיו ויזהירוהו על התוצאות הרעות הנשקפות לתלמידו אם לא יכריחהו להכנע ולחרול ממעשיו. המורה הזקן נפעם בדאגותיו לשלום תלמידו האהוב, עד מהרה בא לפדונה ויחל לצייר לתלמידו את כל הרע אשר לפניו אם לא ישוב מדרכו. קשה היה מאד על לוצטו להפדר מעל משאת נפשו, הקבלה. אולם לבו לא יכול עמוד נגד רבו, אביו הרוחני, אשר כאהבת בן אהבו, ויהי מוכרח לחתום בידים רועדות על כתב התחייבות לבלתי למד לאיש את הקבלה ולבלתי כתוב והראות לאיש את חבוריו במסתריה, ישיבת ויניציה שלחה מצדה שלשה אנשים עדים, עמנואל בליליום, משה מנחם מררי ונחמיה הכהן רב פיררה, כי יראה פן ישא המורה את פני תלמידו. בצרת נפשו זכמר לבו הנפעם הוכרח לוצטו לחתום על כתב ההתחייבות בנוסח זה:

(א) מן העתקת אגרת ר' שמשון מורפורנו שהואיל להמציא לי בחכיבותו דרב החכם והנכבד יצחק רפאל אשכנזי מאנקונה.

"... אני ח"מ הקשבתי ואשמע לקול מורי ומלמדי להועיל, ה"ה האלוף כמוהר"ר ישעיה בסאן, ר"מ ור"מ דק"ק ריגיוו נר"ו, אשר בבואו פה העירה לחקור על עניני וחבורי, כאשר גמר אמר לעשות בתשובתו לרבני נאוני ויניציה יע"א, וכן פעל ועשה, ואחר העיון והשקול, הראני חומר ענין המצאת חבורים חדשים בחכמת האמת, אשר לא שערום הראשונים, ולא גוסרו מגדולי ישראל הגדולים בחכמה ובמנין ומפורסמים בחסידות וענוה וקדושה, וצוני לעזוב מלחבר החבורים השונים שהייתי מחבר בחכמת האמת, ובפרט אותם שחברתי בלשון הוהר הקדוש לרשב"ו ז"ל, ואעפ"י שלפי דעתי חברתי על פי מגיד ונשמות קדושים, אשר יראה לי שנתגלו אלי ושמפיהם כחבתי על הספר בפיו, אמר מורי הרב הנ"ל שאינני יכול ורשאי לסמוך על זה, יען שכיח הזיקא והטעות קרוב מכמה אופנים, ושאפילו יראו הדברים לעין רואים טובים ונכוחים, אין בטחון בכמה צדדין, ושמו ח"ו באיזה זמן וענין יהיו למכשול ולפוקה לבית ישראל, ושאין רוח ישראל נוחה מהן. עוד למדני מורי הנ"ל שענין היחודים שהרגלתי עצמי בהן ושעל ידיהן יראה לי שבאה אלי השגה ועצרתי כח לחבר החבורים הנ"ל, איננו מסולק מיתדות דרכי חשך בפרט באויר ארץ העמים וחמירא סכנתא, אשר על כן צוני מורי הנ"ל להיות ידי מסולקת מחבורים ויחודים כאלה, ויען חייב אני שלא לחלוק ח"ו על רבי לעשות מעשה ע"פ עצמי נגד סברתו, וכך חובתי וכך יפה לי לשמוע דברי חכמים, אנכי לא מריתי אחור לא נסוגותי, והנני מוכן ומוזמן לאשר זרוני מורי הרב הנ"ל, ובכן בנפש חפצה וברעת צלולה ומיושבת עלי בלי שום אונס ודוחק הכרח וכפיה כלל ועקר, הנני בא במסורת ברית נאמנת ובשבועות האלה החמורה ובקשר ת"ח בבטוי שפתים ע"ד הקב"ה ועד"ר וע"ר מורי הנ"ל לעזוב לחלוטין ולסלק ידי לגמרי מעשית יחודים בחכמת האמת באיזה לשון שיהיה בשם מגיד או נשמות קדושים, אמנם בתנאי כל עוד שאהיה בחוצה לארץ, ורק אני משיך כח לעצמי לחבר מדעתי בלשון הקדש לבר, ובלבר שלא בשם מגיד ונשמות קדושים, מפורש ג"כ שלא אפרסם שום חבור לשום אדם בעולם עד יעבור תחת

שכח מוסר טורי הרב הנ"ל ונאד חכמי ישראל אשר יראה בעיניו, ולתשלום קיום דברי ונדרי הנז' מסרתי ליד טורי הנ"ל כל החבורים שחברתי עד הנה בחכמת האמת לגונזן הישב כאשר ייטב בעיניו. כל הדברים הנ"ל דברתי ועשיתי וקיימתי וקבלתי על עצמי בכרית ושבועה ובחרם החמור הנז' לעיל בכל הוקף ובכטול כל מודעי ומודעי דמודעי וכו', כי באלה חפצתי לעשות הטוב והישר בעיני אלהים ואדם כי יראת ה' על פני, ולראית האמת חתמתי שמי פאדובה שלשה לחדש מנחם שנת הת"ץ לבריאת עולם והכל שריר ובריר וקים אני משה חיים בלא"א יעקב חי לוצאטו יצ"ו"...

את כתביו לקחו ממנו ויסגרום בתבה בשני מסגרות: מפתח אחד הפקידו בידי בסן, ואת השני לקחו להם שלשת נאמני רבני ויניציה. אחר זה נהנו לו כתב סמיכות לרבנות; בזה היתה כונה דקה ודקירה עצומה: הקבלה והרבנות, הפשט והסוד הם שני הפכים; לוצאטו הופרד והוקרע מעל המחנה האחת, המקובלים, וחובר אל השניה, הרבנים.

הסערה קמה לדממה. אחרי חתמו את הכטחתו עזב לוצאטו את כל עסקיו בקבלה וישב ויתבצר על אדמת הספרות. שירים יפים נשארו לנו לפלטה מן הזמן ההוא. בהנצלו מהזיותיו בעולם הדמיון החל לחשוב על חיי העולם הזה. בנסיעות וחברת ירדים חפץ למלא את חלל זמנו. אחת מנסיעותיו ההן היתה למנטובה. שם היה יוצא ונכנס בבית הרב דוד פינצי ויתודע, או הביאוהו לירי היכרות, אל בתו. כנראה היה הרב בעצמו השדכן והוגג נארש. לוצאטו לא יצא עוד ממנטובה עד אחר חתונתו. והנה התחיל לחיות חיי משפחה. כשותף לקח חלק בעסקי דודיו והוריו. העסקים היו טובים, העבודה היתה רבה וירי לוצאטו היו מלאות בה. רבים חשבו שכבר הוקרע הקשר הגרדי בינו ובין מסתרי הקבלה. הם לא הבינו לרוח האדם, אשר לא יוכל להיות שליט בו לכלאו מכל תנועה ורחיקה מבחוץ. רק סבה קטנה וקלה היתה יכולה להרחיק את לוצאטו מכל עסקיו החמריים ולחדש בריתו את החכמה הנסתרה.

וסבה קלה כזו לא אחרה לבא. גלגל העסקים החמרים
 החל ללכת אחורנית. לרגל המעמד הזה לא נמנעו גם תלונות בין
 השותפים, והריב סוף סוף הביא לידי חלוקה. לוצטו חפץ היה
 לדעת את אחרית הסכסוכים האלה ויפן אל סודות הקבלה לקסום
 על ידיהם. מעט מעט שכח את כל הבטחותיו והתחייבותו וישב
 לעשות חבורים חדשים במקצוע הקבלה, אם אמנם לא כתב עוד
 בלשון הזהר, כי אם בעברית צחה. לוצטו היה מראה את כל
 אשר כתב לבסן מורו ומקבל הסכמתו להוציאו. היו מספרים גם
 כן, כי עבר בסן על דברו ומסר לתלמידו את כתביו הממונים
 בארגו הסגור. כל זה הגיע לאזני רבני ויניציה, שהתעברו לשמע
 הדבר וישלחו מרגלים חרש להתחקות על מעשי לוצטו ולתת
 להם חשבון ברור. אבל זה עוד לא היה העיקר: לוצטו ראה, אולי
 אצל בסן, בכתב יד את אחד מחבורי ר' יהודה אריה ממודינה,
 את הס' "ארי נוהם", שבו הוא מחרף את הקבלה והזהר. ויקנא
 לוצטו לכבוד האחרונים ויכתוב ספר בקרת על ספרו של מודינה,
 בקרת נמרצה, שבה הוא מפיל ארצה את כל טענות מודינה
 ודבריו, ומרומם את ערך הקבלה. את הבקרת הזאת, בשם
 "טאמר הוכוח", חפץ היה להוציא בהסכמת פינצי חותנו, בסן
 מורו והרב המנמובני בסילה (בעל "אמונות חכמים"). רבני
 ויניציה הרגישו בזה פגיעה בכבודם, אחרי שמודינה, המבוקר
 על ידי לוצטו, היה רב בויניציה, אם על כבוד שמים היו הרבנים
 ההם מוחלים, הנה על כבוד עצמם לא היו יכולים למחול בשום
 אופן. לבשתם נוכל לאמר, כי במספר ששת רבני ויניציה היו בעת
 ההיא אנשים שפלים כיצחק פציפיקו ושלמה זלמן מלבוב. על
 תכונת רוחם של הצמד הזה מעיד במקצת בסן, מורה לוצטו,
 באחת מאגרותיו, בדברים המסמנים היטב את רודפי תלמידו וסכות
 הרדיפה: "הוא יעקב בליליום (אחד השליחים של רבני ויניציה
 לפדובה לחקור אחר לוצטו ומעשיו) שתחלתו הוכיח על סופו,
 שקם עכשיו להיות עד חמס, וחם השמש ונמס, ומצא כדמותו
 כצלמו הוא ר"י פציפיקו מקריין מפרי"ץ; כמשל התל ובעל
 החריץ, ולפי שמפרסמים את החנפים, המדברים און בתרפים,
 אודיע טבעו של הכליליום דלאו איהו יאה, ולא גולתיה יאה."

כי אינו אלא הבל נדף, אשר זה שלש שנים בעיר ליוורנו אחר
השררה רדף, ובכח זרוע שר צבא חיל הספרדים רצה ליטול את
השם, ואח"כ שאל בפה כתב הרבנות. למעט בגנו"ת, זה הכסיל
המוציא דבה ובא אחר וליב"ה: יוצא מהר חורב זרויר אצל
עורב, איש נכוב, ר' זלמן מלכוב, אשר שבועות וחדשים נתתי
לו יד ושם בביתי ובחומותי, ואכל פיסות גם שנה תמימה, שכן
בצל דליות, כי הושבתיו מלמד באחד הישובים, אשר תחת רשותי
יושבים, ואכל ושבע ורשן, ושכב על מטות שן, בבית קרובי
של שם. ועתה חלף רוח ואשם, אלו הם שני זנבות האודים, אשר
בנו תלמים ומצודים, וסכבוני בכחש, כדי שיצא הרחש, ור'
שלמה זלמן בפרט, הדרך לנגדי ירט, והעביר קול במחנה העברים,
כי החזרתי לאיש הנזכר (לוצמו) את החבורים, יוצק בפיו (של ר'
זלמן) עופרת רותחת עד שיהיו מעיו נחמרים".

והנה כל זמן שהיה לוצמו עשיר היו מוחלים לו על כל
עונותיו; אבל ברעתם, כי ירד מנכסיו וקרוב הוא לעניות,
קראו רבני ויניציה אספה ויגבו עדות שליחיהם, שלמה זלמן מלכוב
ועמנואל בליליום. ביחוד הצטין בעדותו האחרון, איש שקרן
וגרוע. הוא העיר, כי לפני ארבע שנים התפאר לפניו לוצמו בתהלים
שלו, כי יקח באחרית הימין את מקום התהלים של דוד. עוד
ספר כי באחד מארגוני לוצמו נמצאו ראי, תער ונר של שעוה ועוד
כלי כשפים, כלם שחורים בתיק שחור, וספר מלא השבעות
ולחשים לס"ט ולשרים, והוא היה מתנצל כי הכלים דרושים לו
לגלוח זקן, וכי הנר הושחר מהתגוללו כל הלילה על הקרקע.
ברין וחשבון, שנתנו על דבר החקירה שעשו, ספרו שבכואם אל
לוצמו התנהג עמם בבוז ובגאון ויעזבם לבדם בחרון אפו בחרר,
כי לא חפץ להכנע ולחדש את הבטחתו להפרד מעל מסתרי הקבלה,
ויצא מן החרר באמרו, כי לא ברבני ויניציה הוא תלוי, כי אם
באותם של עדת פרובה, שכמספר חבריה ימנה, ובמורו ובחותנו.
ובכן גבו את כל העדיות הדרושות. כדבר נפלה ראוי להזכיר,
כי בין הפשעים שטפלו עליו היה גם עון דעתו את הלשון
הלטינית. לשון זו היתה חשובה בין המקובלים ללשון השמן,

ובטמא איש את שפתיו בה לא יוכל להתיחד עם הכחות העליונים (א).
 המשפט היה בלי ספק משפט שוא. קנאת רבני ויניציה
 לא היתה אלא בשביל פגיעת כבוד ר' יהודה אריה ממודינה.
 מצוינים ואופיים הם דברי בסן: "ברור שר' שלמה זלמן הוא עד
 חמס שתמיד כל היום כותב קיבוצים פסולים, ופועל בשמות באגרות
 כסף; ועוד יש לי להוסיף שאחד מן הערים, הוא הנקרא בשם
 ר' משה מנחם מררי, עכשיו (הדברים נכתבו ז' טבת תצ"ו) צועק
 מרה, לאמר כי בעדות הנזכר דברו עליו סרה, כי שמו במכתב
 דברים שלא אמר, ולא כתבו מה שבאמת אמר, הרי מכל צדדין
 ברור, שהנקראים בשם חכמי ויניציה עשו קנוניא ויקבצו פארור,
 ועל זה נוסדו הכתבים שבכל עבר פורו והשלטים הברו, וועקת
 שבר יעוררו, אבל תמה אני איך רבים וגדולים יצאו מבוהלים,
 לפי מה שאותם של ויניציה משתבחים בעיר, כי יד כל גאוני
 אשכנז ופולין אתם כל קדיש ועיר, קנאות להעיר... נקוט כללא
 בידך כי מה שכתבו חכמי ויניציה שמוהר"ר מח"ל הוא עבריון
 על השבועה ופועל בהשבעה לס"מ לגלות רוז התורה, כבר גלוי
 ומפורסם שעד שקר העד, וכל שכן מה שחפאו עלי דברים אשר
 לא כן שאני החזרתי לו מהחבורים הנזכרים שהוא שקר וכזב גמור".
 ביום ו' חשון תצ"ה הכריזו רבני ויניציה בפרסום גדול חרם חמור
 ונורא נגד כל איש אשר לו כתבי לוצטו, כי "המאורות והגדולים
 הרבנים והגאונים שבמדינת אשכנז ופולין הולנדא ודנימ קא רבם
 ככלם גורו אמר, והדת נתנה מבית דינם הצדק לכל עדת ישראל
 בכל מקומות מושבותיהם, שלא יראה ולא ימצא ביניהם יהודי
 או יהודית אשר יוירו לתת יד לפושע הנזכר להרפים שום אחד
 מספריו או מכתביו מאיזה מין שיהיה, שיוכל הלב לחשוב והפה
 לדבר, ושלא להחזיק ביד מרעים לומדי ספריו וכתביו מאיזה מין

(א) עד כמה היו גדולים הנחושים בימי החשך ההם נוכל לראות מן המסופר
 על ר' משה זבזת (ידיד שפינוזה בנעוריו ומקובל אדוק ונורא, בעל מגיד מן
 השמים) בזקונו: "שמעתי שבילדותו למד (זבזת) לשון לאטין וכשהגדיל ועמד
 על דעתו הרחבה התענה מ' תעניות, כדי שישתכח ממנו, לפי שהיה אומר שהוא
 לשון הקליפה ולא יעמוד יחדו עם רוז התורה" (גרץ X, 169, בשם תולדות
 גדולי ישראל לניפי).

שיהיה, וכל עת שלא יתרחקו מהם כמטחוי קשת יהיו מוכרלים
 מקהל עדת ישראל ומכל דבר שבקדושה... זאת ועוד אחרת
 שכל ספריו ומכתביו שיריו ומזמוריו וסוף סוף כל חבוריו מאיזה
 מין שיהיה יחשבו כספרי מינין ואפיקורוסין ששורפין אותן
 ואזכרותיהן, כן כל דבריו אלה יהיה דינם לשרפה ומאבולת אש
 למען לא יכשלו בהם לא היום ולא לעולם שום אדם מישראל...
 והאיש אשר יעשה בזרן לבלתי שמוע יפול במהמורות כל יקום
 וברשתות החרמים הגדולים והנוראים אשר החריםו מגני ארץ
 ומופתי הדור... (רשימת רבנים) בכח התורה הקדושה שנתנה
 לנו מהר סיני ובהורטנותא דכולהו רבנן קשישאי וגאונים עולם הנ"ל
 במודעא רבה דאורייתא מורוים ומוהירים אוהרה שיש בה מיתת
 ב"ד לכל בר ישראל יהודי או יהודית אשר המצא ימצא בידו
 שום אחר מספריו מכתביו שיריו ומזמוריו וכונותיו, וסוף סוף שום
 דבר מחבוריו אחר מהם לא יעדר, בתוך מ"ו יום אחרי אשר
 ישמע הסכמתנו זאת אם אפשר לו בלי ערמה ומרמה יביאם אל
 אחר מרבני ישיבתנו יע"א, ואם אי אפשר לו מפני ריחוק המקום
 יביאם אל ב"ד הצדק שבעירו לעשות בהם כדן וכדת תורתנו
 הקדושה כאשר נעשה אנחנו מטכתבים הנזכרים אשר יבאו לדינו,
 ובכלל האוהרה יהיה מי שיודע היכן נמצאים מהמכתבים הנ"ל
 וביד מי נמצאים, ובפרט מי שיודע היכן נמצאים וביד מי נמצאים
 אותן המכתבים אשר בחדש מנחם שנת הת"ץ נתנו בתורת פקדון
 ביד כמ"ר משה בכ"ר שמעון אלפרון מפרובה בתוך תיבה סוגרת
 ומסוגרת, ובפרט מן הפרט לכמ"ר משה אלפרון הנזכר בעצמו,
 יבאו ויעידו אל אחר מרבני ישיבתנו היכן הם בלי ערמה ומרמה
 על דעת המקום ב"ה ועל דעת הנשבעים באמת ועל דעת רבים
 מבלי הוראת שום צד היתר לעצמם, ולא ע"פ איזה מורה שהיה
 בעולם, והאיש או אנשים אשר יעשה או יעשו בזרן לבלתי שמוע
 אל כל הדברים הנזכרים והנוהרים בכל חלקיו וצדדיו, הרי אנו
 בכח התורה כנ"ל ובהורטנותא דרבני וגאונים ארץ הנ"ל מנדין
 ומשמתין ומחרימים בכל הנדויים והשמתות והחרמים אשר נעשו
 והוטלו מימות טרע"ה עד היום הזה, וגם אנחנו בכח הנז"ל
 מארדין ומקללין אותו ואותם בכל אלות הברית הכתובות בספרי

תורת כהנים ומשנה תורה, ויהיה או יהיו מובדלין מקהל עדת ישראל ומכל דבר שבקדושה בעה"ז ובעה"ב, אל יהי לו או להם מושך חסד, יהי אחריתו או אחריתם להכרית, לכל דורות ימח שמש, ילבש או ילכשו קללה כמדם ותבא כמים בקרבו או בקרבם וכשמן בעצמותם, ובר מן דין עוד יחולו עליו או עליהם כל דברי החרם הגדול הכתוב בספר הכל בו אחד מהם לא יעדר, והשומע לנו בכל מכל כל ישכון בטח ושאנן, יפרח כזית רענן, ובצל שדי יתלונן אכי"ר".

החרם נחרץ. לוצטו ראה, כי לא יוכל לו עוד להשאר באימליה. חיות היו עוד, כנראה, בזכרוננו רדיפות אנשים אחרים מתוך הכנסיה היהודית, כמו שפינוזה ואקוסטה. הוא היה "מוחרם". כל אוהביו ורעיו, מכיריו ומיודעיו התרחקו ממנו; רק ידידו בסן נשאר נאמן לו ועוד אחדים מאוהביו ותלמידיו. ויגמר ללכת לאמסטרדם. בחדש כסלו תצ"ה יצא, בלוית בכית בני ביתו והוריו ואנחותיהם, לדרכו. אולם יותר מכל היה צר לו, כנראה, על תלמידיו והוראת הקבלה. בהיותו בדרכו בבולזן לא יכול להתאפק לבלתי פקוד את בני ישיבתו באגרת ולהלהיבם בלמוד הוהר. כל שורה ושורה של האגרת מביעה חביבות וגעגועים גדולים. "אם אמרת" — יכתוב להם (ט' כסלו) — "אספרה כמו זר בעיני נחשב וקשה עלי פרידתכם לא תעצור כח לשוני לדבר ולא לבי להרהר אף כי ידי למשוך בעט סופר, כי מעת נשארתי לבדי מצאתי את עצמי כלב באין אברים, כצפור משולחת מאפרוחיה, ומה נאמר ומה נדבר והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו, בהדי כבשי דרחמנא אין לנו אלא שתיקה וכל מאי דעברין מן שמיא טב! זאת תדעו נאמנה כי לא לבי הלך מן החברה הקדושה ולא יזנח לעולם תמימות אהבתכם, כן יהי רצון מלפניו לאסוף נדחים ולקבץ פזורים ונוכה לשוב יחדו לעבודתו ית' כבראשונה אכי"ר".

הנה כי כן אחת שאלתי מכם אותה אבקש להחזיק במישור מוסר עבודתכם לפניו ית' אל תרפו ידיכם, חזקו ואמצו ועל משמר תורתכם תעמדו הכן, ודעו וראו כי בדרך ישר אתם נצבים

ת"ל לפני ה' אלהיכם אל תטו ימין ושמאל ותורתו אל תעזבו, ולימוד הזהר הקדוש יזהר כוהר הרקיע וגם שאר הלימודים השתדלו להרבות ולא למעט חלילה, והגבירו השלום ותרחיקו השנאה, ואש המחלוקת תשקע ותכבה לעולמי עד; ואני הנני מתהלך לאשר תנהלני ימין ה' רוממה, ובכל אשר אהיה שמה הנני כולל עצמי אתכם ועלי דידכו קסמיכנא בכל אותם הסדרים הישרים והנכוחים אשר לא אוכל לבדי לעשות אותם... בלב שקט ושאנן הלך לוצטו מבולון לפרנקפורט ע"מ.

תמים! הוא לא למד עוד להכיר היטב את תרמית בני האדם וירמה, כי בהיותו רחוק מאויביו הארוקים והנבערים עוד לא ידריכוהו מנוחה. הוא לא ידע כי עינם, עין האינקביוציה הרבנית, צופיה למרחוק, וכי גם כפ"פ רשתם פרושה להכאיבהו ולהציקהו.

כבואו פרנקפורטה שלח אל הרב יעקב הכהן מפרג את כתב ההמלצה שנשלח על ידו אליו מאת חותנו. בכתב ההוא דבר עליו פינצי, כמוכן, טובות ויבקש את הרב לשום עינו על דרכיו ולהנהיגו בעצותיו בארץ נכריה. יחד עם הכתב בקש לוצטו על ידי השליח רשות מהרב לבקרהו בביתו. הוא לא ידע, כי כהבים אחרים, כתבי המלצה ערוכים בסגנון אחר מכל וכל מאת רבני ויניציה, מאת חגיו ואחרים, קדמוהו ויעברו על דרכו אל הרב הפרנקפורטי. האחרון נתן לו, לוצטו, הרשות לבא אליו ויקבלהו בשמאל מקרבת ויטין דוחה. בראותו את הסתכלותו היתרה של הרב ובהבינו לרעה הנשקפת לו גם פה ממלשינות הרשעה תחת מכסה האדיקות וקנאת הרת, השתדל לוצטו בכל כחו להעלם ולהמלט מידי הרב. אבל כל עמלו היה לשוא. הרב הכיר בו, למרות כל השתמטותו. שהוא הוא הנרדף והעוכר, לדברי אויביו, את ישראל, ובדברים נמרצים במדה יתרה התחיל להוכיחו וליסרו. בראות לוצטו כי כל עמלו להמלט לא יועיל התחיל להצטרק בדברים. באמתלת חולשתו וכהות עיניו, השיבהו הרב כי מוכן הוא לקבל את כל הצטרקותו ולהכריע את מי הצדק. אם רק יסכים להציע כל מענותיו לפני בית דינו ובתנאי שיקבל עליו את כל אשר יגזור האחרון. באין

מנום הוכרח לוצטו לקבל על עצמו גם זאת. אספת שני בתי דינין וקצת פרנסי העיר שלחה אחריו לבא לפניהם. ויבא וירצה את כל מענותיו ורעותיו וגם כל הכתבים והאגרות שבאו במשך כל הזמן על אדותיו אל הרב הפרנקפורטי הקראו בעיון. הוצאות החקירה והדרישה היו, כי היה עליו לקבל שנית את האסור וההבטחה שנתן למורו בסן בפני שליחי ויניציה, ולהשבע ולחתום, וכל זה עוד בחומרא יתרה. בפיו היה צריך להשמיע ולחתום ביד רועדת את האסור שהקריא הפעם הבית-דין הפרנקפורטי, והוא:

„... האזינו השמים ותשמע הארץ, ואתם הב"ד הגדול אשר בארץ הזאת, הוו עלי סהדי איך אני עומד בפניכם בנקימת חפץ ה' בידי, והנני נשבע בפניכם בקול ובשד"א בפ"מ (ובשבועה דאוריתא בפסול מודעה) ומעכשיו מקבל אני עלי באיסור כולל ומוסף על מה שקבלתי עלי לפני רבי ה"ה מור"ר ישעי' באסאן כנ"ל, מעתה ועכשיו ביותר בח"ח בחרם הגדול ובנדוי ובשמתא, שמהיום ועד הלאה לא אלמד עם שום אדם בעולם יהיה מי שיהיה ומתי שיהיה ליחיד או לשנים ויותר, חכמת הקבלה לא מתוך שום ספר בעולם או בע"פ, ואפילו מה שנמצא בשם חכמי אמת כתבי האר"י וספר הזוהר או שום ספר קבלה יהיה מה שיהיה, ומכ"ש מה שחלקי אמרה נפשי, מה שאני משה ברדי מלבי או מה שלמדתי, או שאלמד מעולם עד עולם משום גברא יהיה מה שיהיה שאפשר לצייר ולהרהר, גם שלא להראות לא ע"י עצמי או ע"י אחרים שום כתב או חבור קמן וגדול מכל מה שלמדתי בלמוד הנ"ל יהיה מתי שיהיה, וגם כל מה שאלמד מהיום ולעולם מכל הנ"ל יהיה באיזה אופן שיהיה, לא אתן דבר אפילו חצי כל דבר רשום בכתב מזה, לא ע"י עצמי ולא ע"י אחרים. ולא אכתוב לעצמי ולא לאחרים יהיה מה שיהיה וכ"ש שלא להדפיס מכל הנ"ל הן ע"י עצמי הן ע"י אחרים או שום אדם בעולם קרוב או רחוק יהיה מה שיהיה, וכל זה הנני מקבל עלי בפניכם בשד"א שעשיתי לפניכם בפ"מ ובח"ח וכו', ובכל אלות וקללות הכתובים בספר תורת משה רבנו ע"ה, בלי ערמה ובלי מרמה בלי שום הוראת היתר

שבעולם, ולא על דעתי כי אם על דעתכם וע"ד המקום ב"ה
 וב"ש. אך אני משיר כל זה לעצמי, אם יזכני ה' ואהיה בן
 ארבעים שנה הרשות בידי ללמוד כתבי האר"י הידועים עם
 תלמידים ההגונים לה', ושיהיה דוקא התלמיד או התלמידים
 ההגונים כל אחד בן ארבעים שנה, וזולת זה מקבל אני הכל
 עלי בח"ח ושד"א בפ"מ כנ"ל, והנני מבטל ופוסל עלי כל מודעות
 ומודעי מודעות עד סוף כל מודעות שבעולם לפ"ד חו"ל על כל
 הנ"ל, ומעתה יאמרו נא ישראל אחינו אתה, באשר ששמעתי
 לקול הורי ומורי דברי חכמים שעשו חזוק לדברי קבלה וידעו
 ויבינו כי כמחשבותם מחשבותי מחשבת מלאכת ה', ואת אשר
 ידעתי את מך ערכי שפל ונכוה לא מזה ולא בן מזה, ונפשי
 כעפר לכל מדרם לקדושים ובביתי אין לחם ושמלה, והוא דרך
 חול אף כי קדש הקדשים, ובזאת תדעו כי כן אנכי עמדי,
 ויהיה פועל ידי עדי וסהדי, ואני אתחנן אל אל שדי שיאמר
 לצרותי די"ן...

הבית דין האשכנזי הארוך לא הסתפק במודעה זו לכר.
 הוא חשש פן נמצאים אצל לוצמו חבורים אסורים, אם מחשדם
 את רבו פן השיב לו מהטמונים בארגו הסגור, אם מיראה פן
 כבר הספיקה לו השעה לחבר חדשים. אחר חפוש רב עלה בידם
 למצא אצלו את ספרו הידוע שכתב נגד ר' יהודה אריה ממודינה
 עם הסכמת חותנו, מורו ובסילה הרב המנובני. למרות כל
 ההסכמות הכתובות בראשו לקחוהו ממנו בתנאי מוקדם לבלתי
 השיבוהו לו. העתקות מכתב האסור והמודעה נשלחו להרבה
 רבנים בארצות שונות.